

Sigortacılık ve Türkiye’de Sigorta Sektörünün Durumu

Şerafettin Okan Yayla*

Öz

Sigorta kelimesi güvence anlamına gelmektedir. Türkçeye Batı dillerinden geçen kelime, evrierek en son halini almıştır. Kavram olarak bakıldığında ise sigorta insan yaşamında meydana gelecek ve gelmesi muhtemel olan risklerin yaratacağı maddi zararların karşılanması amaç edinmiş bir finansal hizmet olarak tanımlanabilir. Söz konusu finansal hizmet bizzat bu hizmeti vermek amacıyla kurulmuş olan ve kâr amacı güden özel firmalar tarafından yürütülür. Modern sigortacılık Batı dünyasında son hâlini almış olsa da kökleri çok eskiye gitmektedir. En bilinen ve ilk sigorta örnekleri deniz yoluyla taşınan malların zarara uğramasına karşı yapılmış olan uygulamadır. Bu uygulamanın kökleri 1200’lü yıllara kadar dayanmaktadır. Sigortacılık insanların günlük hayatlarında karşı karşıya olduğu riskleri konu alır. Bu riskler, genellikle benzer olduğundan, çeşitli sınıflandırmalar yapılmasına imkân vermektedir. Bu açıdan bakıldığında sigorta, kâr amacı gütmeyen sosyal güvenlik sigortası ve kâr amacı güden şirketler tarafından sunulan özel sigorta hizmetleri olarak sınıflandırılabilir. Özel sigorta hizmeti sunmak için kurulan şirketler hem kendi çıkarlarını gözetir hem de müşterilerinin zararlarını karşılamayı taahhüt ederler. Bu şekilde, sigorta sektörünün hem bireysel faydalarının hem de ülke ekonomisini güçlendirici yönlerinin olduğu görülmektedir. Gelişmiş Batı ülkelerinde sigorta olgusu yerleşmiş ve ekonominin önemli bir parçası durumuna gelmiş iken Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde sigorta sektörü nispeten daha geri kalmıştır ve çeşitli kültürel, sosyal ve siyasal sorunlarla mücadele etmektedir.

Anahtar kelimeler: Sigorta, Türkiye, Ekonomi, Özel Sigorta.

Insurance and Overview of Insurance Sector in Turkey

Abstract

Insurance means assurance. The word, which came to Turkish language from Western languages, evolved to its final stage. It can be described as a financial service which aim to cover financial losses resulting from potential risks occurring in human life. Private insurance is being driven by private companies which are founded to seek profit. Modern insurance dates back to very old times even though it is assumed that it has been shaped in Western world. The most known and first examples of insurance is the ones made to protect goods being transferred through searoads. This practice dates back to 1200s. Insurance deals with potential risks humans are facing in their daily lives. These risks are generally the same and it enables us to make some categorizations. Looking from this point of view, insurance can be categorized as social security insurance and private insurance provided by profit seeking companies. Insurance companies are committed to cover financial losses of their customers while they also look to secure their own interests. It can be seen that insurance sector provides individual and macroeconomic benefits. The concept of insurance is well developed in Western countries and insurance sector is an important component of Western economies. Whereas insurance business is reatively lagging behind in delevoped countries like Turkey and it faces some cultural, social and political problems.

Keywords: Insurance, Turkey, Economy, Private Insurance.

*Yüksek Lisans Tez Öğr. | Altınbaş Üniv., İşletme ABD | serafettinokanyayla@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8482-1575

Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 24, Sayı: 94, Bahar 2019, ss. 107-125.
Gönderim Tarihi: 20 Mayıs 2019 | Kabul Tarihi: 27 Haziran 2019

Sigortacılık ve Türkiye’de Sigorta Sektörünün Durumu

Sigorta sektörü ekonomik açıdan refah seviyesi yüksek olan ve piyasa ekonomisinin hâkim olduğu ülkelerde bankalar ile birlikte finansal sistemin en önemli iki temel aktöründen biridir. Türkiye’de pek bilinmese de, bazı Batı ülkelerinde sigorta şirketleri o kadar büyüktür ki, gelirlerini değerlendirmek amacıyla kendi bünyelerinde bankalar dahi kurmuşlardır. Bu yüzden sigorta sektörü her canlı ve büyü ekonominin ihmal edilmeyecek önemde sektörlerinden biridir. Başka bir deyişle sigorta sektörü gelişmiş ülkelerde yapısı itibariyle ekonomideki diğer faaliyet alanlarını da etkileyen ve destekleyen bir sektör konumundadır.

Gelişen ülkeler olarak sınıflandırılan ülkeler açısından bakıldığında da sigorta sektörünün ekonominin gelişmesinde önemli bir rol oynamakta olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında, bu rolün önemli derecede sınırlı olduğu ortaya çıkar. Refah seviyesi yüksek olan ve sigorta olgusunun geliştiği Batılı ülkelerin aksine, gelişen ülkelerde sigorta sektörlerinin ekonomiden yeterince beslenemediği ve ekonomiyi desteklemediği görülmektedir.

Bu çalışmada ilk olarak sigorta kurumunun tarihi gelişimi ele alınacaktır. Daha sonra sigortacılık türleri ve sigortanın faydaları üzerinde durulacaktır. Ardından Türkiye’de sigorta sektörünün durumu gelişmiş ülkedekilerle karşılaştırılacak ve sigorta sektörünün gelişmesi için neler yapılabileceğine bakılacaktır.

Sigorta Kavramı ve Kurumu

Sigorta sözcüğünün kökleri İtalyan diline gitmektedir. Sigorta İtalyan dilindeki “sicurta” kelimesinden gelmektedir¹. Türkçede önce “sigcuriye”, “sikorta”, “sikurta”, “sikurita” ve “sigurta” sözcüklerinin kullanıldığı ve en sonunda sigorta kelimesinin ortaya çıktığı ve yerleştiği görülmektedir².

Sigorta, kelime olarak, “güvence” anlamına gelmektedir³. Kavram olarak sigorta ise insan yaşamında ortaya çıkması olası rizikoların yaratacağı hasarların bir sigortalı ile bir sigortalayan arasındaki sözleşmeye dayalı olarak giderilmesine yönelik bir faaliyettir. İnsanlar, belirsizlik ve risklerle dolu bir dünyada yaşamaktadırlar. İnsanlar kendilerini güvende hissetmek ve refah seviyelerini yükseltmek için bu riskleri azaltmaya çalışırlar. Bu açıdan bakıldı-

1 Halil Seyidoğlu, *Ekonomik Terimler*, Ansiklopedik Sözlük, Kuriş Matbaacılık, İstanbul, 1999.

2 Fatih Kahya, *Osmanlı Devleti’nde Sigortacılık*, Libra Yayınları, İstanbul, 2010.

3 Dilara Uygun, *Sigortacılık, Özel Sigorta ve Sosyal Sigorta*, Umut Dağıtım Yayınları, İstanbul, 2018, s.10.

ğında insanlık tarihi bir bakıma riskleri azaltmaya çalışma tarihi gibi görülebilir⁴. Sigorta işte bu riskleri azaltma ve gerçekleşen risklerin verdiği maddi zararları azaltma veya tamamen giderme arayışı içinde doğmuş ve gelişmiştir.

Sigortacılığın Kısa Tarihi

Sigorta sektörünün zengin Batı ülkelerinde daha çok gelişmiş ve kurumsallaşmış olması, sigorta kurumunun ve sektörünün ilk defa, yalnızca ve tamamıyla Batı’da doğduğu sanısına yol açmaktadır. Ancak, bu, insanî yaşamın doğasına aykırıdır. Güven arayışı şu veya bu topluma ve coğrafyaya özgü olmayan, tüm toplumlara ve coğrafyalara ait bir durumdur, özelliştir. Bunun nedeni dünyadaki insan yaşamına yönelik riskler bir yerde değil her yerde bulunmasıdır. Bu yüzden sigortacılığın tarihi neredeyse uygarlığın tarihi kadar eskidir. Sigortanın ilk örnekleri Antik Çin ve Mısır’da belirdi. Kuşkusuz bu ilk adımlar bugünkülerin tıpkısının aynısı değildi, ilkel ve zayıftı, ama sektörün güdülere ve arayışları temelde aynıydı.

Yaklaşık olarak 5000 yıl önce, yani M.Ö. 3000’lerde, Çinli tüccarlar bir risk azaltma yolu olarak mallarını tek gemiye yüklemek birden çok gemiye dağıtarak naklediyorlardı. M.Ö. 2000’li yıllarda Babil tüccarları mallarını korumak için yollar aramışlardı. Tarihe kanun yapıcı olarak geçen Hammurabi’nin meşhur kanunları arasında tüccarların zararlarının telafi edilmesini amaçlayan Darmatha isimli bir sözleşme vardı. Bu sözleşme nakliyeciler arasında yürürlükteydi. Romalılar Pön Savaşları boyunca deniz taşımacılığının uğradığı zararları karşılamak amacıyla sigorta fonları oluşturmuşlardı⁵.

Tarihi çok eskilere gitmekle beraber bugünkü anlamda sigortacılığın daha yakın zamanlarda biçimlendiğine kuşku yok. Modern sigortacılığın gelişimini 1250’li yıllardan itibaren izlemek olanaklı. Prim esaslı ilk sigorta Kuzey İtalya şehirlerinde görüldü. Bu şehirler Venedik, Floransa ve Cenova gibi şehirlerdi. Venedikliler 1250’lerin ortalarında korsanların deniz yoluyla taşınan mallarına zarar vermesine ve taşınan malın bozulmasına karşı sigorta etme yoluna başvurdu. Bilinen ilk sigorta sözleşmesi Santa Clara adlı gemideki yüklerin Cenova Limanı ile Mayorka arasındaki nakli esnasındaki güvenliği için yapıldı⁶. İlk sigorta şirketi de Cenova’da doğdu. İlk sigortacılık kanunu ise 1435’te çıkartılan Barcelona Kararnamesi’ydi.

Deniz yollarının keşfi ticaretin hızla gelişmesinin de yolunu açtı. Ticaretin alan, tür ve hacim olarak genişlemesi ise sigortacılığı teşvik etti. Sigortacılık

4 Peter L. Bernstein, *Tanrılara Karşı Riskin Olağanüstü Tarihi*, Scala Yayıncılık, İstanbul, 2015.

5 Kahya, a.g.e., ss. 29-30.

6 Emine Orhaner, *Sigortacılık*, Siyasal Kitabevi, Ankara, ss. 51-52

deniz ve kara sigortacılığı olarak iki ana dal hâlinde büyüdü. İlk anonim sigorta şirketi 1663'te Paris'te kuruldu. İngiltere'nin ilk sigorta kanunu 1601 yılında çıkartıldı. Mal ve eşya sigortası 1710 yılında İngiltere'de, yangın sigortası 1786'da Fransa'da, ilk hayat sigortası 1807'de İtalya'da ortaya çıktı.

Otomobilin icadı sigortaya yeni ve geniş bir alan açtı. Otomobil sigortaları 1880'li yıllarda başladı. Önce yavaş başlayan bu sigortacılık dalı, otomobillerin atlı arabaların yerini almasıyla 20. Yüzyılın başlarında hızla gelişti. Hem konutlar hem işyerleri için sigorta yine İngiltere'de 1900'lü yıllarda yaygınlaştı. Böylece sigorta türleri çoğaldı ve hayatın tüm alanlarına yayıldı⁷.

Sigorta benzeri uygulamalara Osmanlı'dan önce Anadolu Selçuklu Devleti'nde de vardı. Yağmaya uğrayan kervanların zararları devlet tarafından tazmin ediliyordu. Bu tazminin giderleri devlet hazinesinden ve savaşlardan elde edilen ganimetlerden karşılanıyordu.

Batı'daki birçok kurum ve uygulama gibi sigortacılık da Osmanlı'ya yansdı. Osmanlı'da toplum içindeki küçük, mahalli dayanışma ve yardımlaşma sandıkları artan ihtiyaçlara cevap veremezdi ve veremedi. Sigorta ihtiyacı doğdu. Yabancı sermayenin ve yabancı işletmelerin Osmanlı piyasalarına girmesi sigortacılığın başlamasını ve gelişmesini hızlandırdı⁸. Osmanlı Devleti'nin gittikçe artan dış borçlarının ödenmesi meselesi de sigortacılığı bir şekilde ilgilendirmekte ve etkilemekteydi⁹.

Zamanla Osmanlı Devleti'nde İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar ve Almanlar sigorta faaliyetlerine başladı. Batı hayat tarzının, Batılı tüketim ve giyinme alışkanlıklarının Türkiye'ye taşınması ile İstanbul'da, özellikle Beyoğlu ve civarında, lüks eşya satan dükkanlar, lokantalar, tiyatrolar ortaya çıktı. Batı tarzı eğitim kurumlarının yayılması bu hayat tarzını teşvik etti. Ülkeye giren yabancı sermaye de Beyoğlu civarında çok görünür bir hâl almaktaydı.

Bu genel gelişmeler sigortacılık için zemin hazırlar veya mevcut zeminini genişletirken, bazı olaylar da sigorta için ek teşvik yarattı. Beyoğlu'nda 1870'te çıkan büyük yangın toplumun daha müreffeh tabakasını ciddi biçimde etkiledi. Bu, yangın sigortası talebini artırdı. Beş yüzden fazla büyük yapının tamamen yanması, 3000 kadar konut ve işyerinin harap olması ve çok sayıda insanın ölmesi sigortanın ne kadar önemli bir gereksinim olduğunu kanıtladı. Bu yüzden bazı yazarlar Pera Yangını'nı Osmanlı Devleti'nde sigorta şirketlerinin faaliyete geçmesinin bir bakıma başlangıcı saymaktadır¹⁰.

7 a.g.e.

8 Kahya, a.g.e., s. 55.

9 a.g.e., s. 57.

10 Feride H. Baştürk, Deniz Çakmak ve Barış Demirtaş, *Sigortacılığa Giriş*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 71.

1892’de Osmanlı Sigorta Şirket-i Umimiyesi kuruldu. Osmanlı kanun ve nizamlarına tâbi olması mecburiyetine rağmen, bu şirket umumun değil kendisinin çıkarlarıyla ilgiliydi. Otuz sene olan şirketin imtiyaz müddeti 1910’da 99 seneye çıkartıldı. Osmanlı’da başka şirketler de kuruldu. Biri 1912’de kurulan İhtiyat-ı Milli Hayat Sigorta Osmanlı Şirketi’dir. Deniz nakliyesi alanında çalışmak üzere kurulan başka bir şirket Merakib-i Sayire-i Bahriye-i Osmanlı Sigorta Şirketi’dir. Her türlü sigorta işlemi için kurulan bir şirket Milli Sigorta Anonim Şirket-i Umimiyesi’dir. 1916’da Türkiye Millî Sigorta Şirketi merkezi Viyana’da olan Phenix Sigorta Şirketi’nin de ortak olmasıyla kuruldu¹¹.

Cumhuriyet’in ilan edilmesinden sonra sigortacılıkta önemli gelişmeler oldu. BU gelişmeler sadece sektörün genişlemesi biçiminde ortaya çıkmadı. Sigorta mevzuatı da gelişmeye başladı. En önemli gelişmelerden biri sigorta sözleşmelerinde Türk dilini kullanma koşulunun getirilmesi idi. 1924’ten itibaren poliçelerde İngilizce veya Fransızca değil Türkçe kullanılmaya başladı. Bu doğal olarak sigorta sektörünün ulaşabileceği toplumsal tabanı genişletti.

Cumhuriyetin hemen başlarında yeni sigorta şirketleri kuruldu ve sigorta mevzuatı da eksiklikleri giderilerek geliştirildi. 1924’te Milli Sigorta Şirketi, 1925’te Güneş Sigorta, Anadolu Sigorta ve Bozkurt Türkiye Umum Sigorta Şirketi kuruldu. Hukuk kulvarındaki Batılılaşma sigorta sektörünü de etkiledi. 1926’da yürürlüğe giren Ticaret Kanunu’yla birlikte sigortacılıkta yeni hükümler uygulanmaya başladı. Sonraki yıl doğrudan sigorta şirketlerini ilgilendiren bir kanun çıkartıldı: 1149 sayılı “Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murâkabesi Hakkında Kanun”. Sigortacılık sektörü açısından çok önemli olan Milli Reasürans 1929’da Türkiye İş Bankası ve Milli Sigorta ortaklığı ile kurularak faaliyete başladı.

Sayıları artan ve 1932’de 40’a yaklaşan sigorta şirketleri 1939’da Ticaret Bakanlığı’na bağlandı. Ama bu şirketler arasında özel sermaye ile kurulmuş olan bir şirket yoktu. Özel sermayeli ilk sigorta şirketi 1942’de faaliyete geçen Doğan Sigorta oldu. 1950’de tek parti yönetiminden çok partili yönetime –yani demokrasiye- geçilmesi özel sigorta şirketlerinin ortaya çıkışını kolaylaştırdı. Bazıları hâlâ yaşayan diğer bazıları kısa ömürlü olan birçok şirket bu dönemde ortaya çıktı¹².

1959’da sigorta şirketlerinin denetimine ilişkin yeni bir kanun çıktı. 7397 Sayılı “Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında Kanun”. Bu kanunla 1927 tarihli denetime ilişkin kanun yürürlükten kalkmış oldu. 1950’den sonra tüm ekonomideki hızlı ve kapsamlı açılım sigorta sektöründe de boy gösterdi.

11 Kahya, a.g.e., s. 90-92.

12 Orhaner, a.g.e., s. 90-92.

1961 Anayasasının yürürlüğe girmesinden sonra planlı kalkınma dönemine girildi. 2000 yılına kadar beş yıllık planlarla ekonomiye biçim verilmek istendi. Bu dönemde bankacılık sektöründe de sigorta sektöründe de piyasa yeni girişler olmasına izin verilmedi. Sektördeki gelişmeler mevzuat gelişmesi ve yenilenmesi şeklinde ortaya çıktı. Bu yenilikler daha çok yönetmelikler düzeyinde boy gösterdi: 1965 tarihli “Sigorta Tetkik Kurulu ve Tasfiye Komiteleri Yönetmeliği”, 1968 tarihli “Sigorta Eksperleri Yönetmeliği”, 1973 tarihli “Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Motorlu Taşıtlar Bürosu Yönetmeliği”.

Sigorta sektöründe gelişme adımları atılması 1982 Anayasası’ndan sonra da devam etti. Ekonomik büyümeye paralel olarak sektör genişledi ve şirketler büyürken, mevzuat alanında da yine yeni adımlar atıldı. 1987’de 3379 Sayılı “Sigorta Murakabe Kanunu” çıkartıldı. 1988 ve 1989’da sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluş ve çalışmalarına ilişkin yönetmelikler çıkartıldı. 1987’de sigorta şirketleri Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı’na bağlandı.

AB üyeliği yolundaki gelişmeler sigorta sektöründe AB mevzuatına uyum ve kısmî serbestleşme yolunda ilerlenmesine yol açtı. Sigortalı ile sigortalayan arasındaki ilişkilerin tarafların iradesine bağlı olarak daha serbestçe belirlenmesi dönemi başladı. Birçok sigorta dalında serbest tarife sistemine geçildi. 1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı Teşkilat Kanunu ile Sigortacılık Genel Müdürlüğü kuruldu. Bu genel müdürlük sigortacılık mevzuatının ve sigortacılığın gelişmesi ve sigortalıların korunması için tedbirler almakla ve bu tedbirleri uygulamakla görevlidir¹³.

Sigorta sektörüyle ilgili gelişmeler 2000’li yıllarda da devam etti. Bunların en önemlisi doğal afetlerle ve emeklilikle ilgili olanlardı. 1999’daki büyük Marmara depremi doğal afetlere özellikle depremlerin yaratacağı tahribatlara karşı sigortanın ne denli önemli olduğunu gösterdi. 2000 yılında deprem sigortası zorunlu hâle getirildi ve Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) kuruldu. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de emeklilik sisteminin çökmesi ilk olarak Şili ve ABD’de başlamış olan Bireysel Emeklilik Sistemini (BES) gündeme getirdi. Böylece 7 Nisan 2001’de buna ilişkin olarak “Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu” çıktı. Tarım sektörüne ilişkin olarak 14 Haziran 2005’te Tasarruf Sigortası Kanunu çıkartıldı.

2000’li yıllarda sigorta sektöründe kurumsallaşma ve mevzuat alanında da yeni adımlar atıldı. 3 Haziran 2007’de 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu çıkartıldı. Böylece 1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigortacılık Murakabe Kanunu yürürlükten kalktı. 2008’de Sigorta Bilgi Merkezi, Sigorta Tahkim Komisyonu,

13 a.g.e., s. 159.

Sigortacılık Eğitim Merkezi ve Güvence Hesabı faaliyete geçti¹⁴. Sonraki yıllarda Türkiye’de sigortacılık mevzuatının yönetmelikler alanında kapsamlı bir ilerleme gerçekleşti. 14 Temmuz 2007 ile 15 Mayıs 2019 arasında sigortacılık endüstrisiyle ilgili 39 yönetmelik çıkartıldı¹⁵.

Sigortacılığın Özü

İnsan yaşamı riskler ve belirsizliklerle doludur. Bu riskler doğal, ekonomik, siyasal ve sosyal nitelikte olabilir. Bu riskler, gerçekleştiğinde, hafif hasar ve zarardan ağır hasar ve zarara doğru uzanan geniş bir yelpazede insanlar için tehlikeler yaratır. Ağır zarar durumlarında insanın yaşamını sürdürmesi bile zorlaşabilir. Bu yüzden tarih boyunca insanlar risklerin zararlarını azaltma arayışı içinde olmuştur. Sigorta, insanoglunun bu arayışının en önemli sonuçlarından biri olarak doğmuştur¹⁶.

İlk başlarda toplumlar birbirini tanıyan ve birbirleriyle doğrudan sosyal ilişkisi olan insanlar arasındaki sosyal dayanışma ağlarıyla riskleri göğüslemeye çalıştı. Nüfusun artması, nüfus kompozisyonunun çeşitlenmesi ve ekonominin gelişmesi bu ağları yetersiz kılınca yeni yol arayışları ortaya çıktı. Sigorta kurumu bu arayışların neticelerinden biriydi.

Sigorta içeriği bakımında nasıl tanımlanabilir? Sigorta, aynı türden risklerle karşı karşıya kalan bireylerin ve kurumların, önceden belli bir ücret ödemiş olmaları koşuluyla, maddi hasarlarının karşılanmasını konu alan bir ekonomik faaliyettir. Bu ve benzeri tanımlarda şu öğeler karşımıza çıkmaktadır:

Aynı türden tehlikelerle karşılaşan insanlar. Bunlar sigortalı olacak kişilerdir. Aynı mesleği yapanlar, aynı işleri sürdürenler, aynı binalarda yaşayanlar aynı tehlikelerle karşılaşma olasılığı bulunan kişilerdir.

Söz konusu tehlikeler manevî, psikolojik değil ekonomik olarak ölçülebilen hasarlar yaratmalıdır. Başka bir deyişle, sigorta faaliyeti kapsamına ekonomik olarak ölçülebilen şeyler girer, ekonomik olarak ölçülemeyen şeyler girmez.

Sigorta işleminde bir yanda risklere karşı güvence arayan sigortalılar diğer yanda bu güvencenin sağlanması hizmetini veren sigortalayan vardır. Sigortalılar bir parasal prim karşılığında sigorta kapsamına girerler.

Sigortalıların ödediği primlerden oluşan fonlar, tehlikenin gerçekleşmesi yüzünden maddi zarara uğrayanların zararlarının karşılanması için kullanılır.

14 Ferudun Kaya ve Mehmet Kaya, *Sigorta ve Sigortacılık*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 44.

15 E. A. Güvel ve Afıtap Ö. Güvel, *Sigortacılık*, İstanbul: Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2018, ss. 306-309.

16 a.g.e., s. 37.

Bütün bu öğeleriyle sigortacılık ekonomik bir faaliyettir.

Sigorta sektörü Büyük Sayılar Kanunu'na göre işler. Buna göre, sigortaya katılan insanların sayısı arttıkça olası riskler için her katılımcının ödemesi gereken prim miktarı azalır. Bu yüzden sigorta sektöründe sayılar her bakımdan büyük önem taşır. Sigorta sektöründe istatistik ve olasılık hesaplarıyla sigorta işletmeciliği rasyonel bir şekilde organize edilir.¹⁷

Sigortanın İşlevleri ve Faydaları

Sigorta sektörü gelişmiş ve gelişmekte olan hemen her ülkede bulunur. Büyüyen her ekonomi bir sigorta sektörü yaratır ve sağlıklı işleyen bir sigorta sektöründen ciddi biçimde yararlanır. Bu yüzden, sigortacılığın önemli işlevleri ve fonksiyonları vardır. Bunlar iki başlık altında incelenebilir: “Sigortanın güvence ve riziko yönetimi işlevleri ve faydaları” ve “Sigortanın ekonomik işlevleri ve faydaları”¹⁸. Bazı yazarlar sigortanın işlevlerini ve faydalarını “sigortacılığın makro işlevleri ve mikro işlevleri” başlığı altında ele almaktadır.¹⁹ Ancak, nasıl gruplandırılırsa gruplandırılınsın sigortanın işlevleri ve faydaları hakkında genellikle benzer şeyler söylenmektedir.

Sigortanın Güvence ve Riziko Yönetimi İşlevleri ve Yararları

İnsanlar hem günlük yaşamlarında hem de mesleki faaliyetlerinde kaza, hastalık, işsizlik, hırsızlık gibi rizikolarla karşı karşıya kalabilir. İşletmeler de bazı risklere sahiptir. Yangın, hırsızlık, kaza bunların en başta gelenleridir. Bu riskler gerçekleştiğinde işletmelerin aktiflerinde kayıplar yaşanmasına yol açabilir. Bu yüzden gerek bireyler gerekse işletmeler karşılaştıkları rizikoları yönetmek ve kendilerini güvence altına almak isterler. Bunu yapmada sigorta en önemli rolü oynar.²⁰ Sigortanın güvence bakımından yedi işlevi ve yararı olduğu söylenebilir:

Sigorta kapsamlı bir dayanışma organizasyonudur. Sigorta bireylerin ve işletmelerin olası kayıplarını aynı riskle karşı karşıya kimselerden oluşan geniş bir topluluk içinde paylaşdırmak suretiyle güvencenin maliyetini azaltır ve hasarın daha tam olarak ve daha hızlı telafi edilmesini temin eder. Sigorta kurumu güvence arayışını benzer etnik, kültürel, coğrafi özelliklere bağlı ve bağımlı olmaktan kurtararak genişletir.

17 *a.g.e.*, s. 38

18 Ercan Duygulu ve Pınar Pehlivan, *Sigorta İşletmeciliği*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2017, ss. 12-14.

19 Orhaner, *a.g.e.*, s. 40-44.

20 Davut Karaman, “*Sigorta ve Risk Kavramları*”, *Sigortacılık*, der. Ferudun Kaya, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 13.

Sigorta toplumda güven yaratır ve güveni dalga dalga yayar. Olası rizikoların gerçekleşmesiyle bireyler, aileler ve işletmeler güç duruma düşer. Yaşamını sürdürmekte, ihtiyaçlarını karşılamakta, hatta ayakta kalmakta zorlanır. Sigorta onlara destek olarak, yaşamlarının ve faaliyetlerinin istikrar ve belirlilik kazanmasına katkıda bulunur. Böylece sosyal ve ekonomik çöküşü önler veya azaltır²¹.

Sigorta ekonomik aktörlerin teşebbüs gücünü artırır. Her yeni ekonomik girişim çeşitli riskler içerir. Girişimcinin başarılı olacağını garanti yoktur. Başarısız bir girişim, girişimciye normalden çok daha pahalıya mal olabilir. Sigorta girişim maliyetini düşürerek girişimciyi daha cesur, daha rekabetçi kararlar almaya teşvik eder²². Ayrıca, girişimcinin sermayesinin daha büyük bir bölümünü yatırıma ayırmasını olanaklı hâle getirir.

Sigorta girişimcinin ihtiyaç duyduğu yatırım sermayesini daha ucuza bulmasına katkı yapar. Yatırım sermayesi kredi olarak temin edilecekse, kredi kaynağı olarak kullanılacak fonların genişlemesi kredi faizlerini düşürür. Kredinin fiyatı faizdir. Kredi fonları artınca yatırım yapacak girişimci daha düşük faiz ödeyerek krediyi ulaşabilir.

Sigorta malların fiyatlarını düşürür. Riskin yüksek olması girişimcileri malların fiyatlarını yüksek tutmaya teşvik eder. Riskin azaltılması ise tam tersini yapar, fiyatları aşağı çekmeyi özendirir. Böylece sigorta sayesinde malların fiyatları düşer²³.

Sigorta, sigortalıları daha tedbirli olmaya iter. Sigorta şirketleri bir sigortalama işlemi yapmadan önce risk değerlendirmesi gerçekleştirir. Risk olasılığı çok olan ekonomik varlıkları ve faaliyetleri sigortalamaktan kaçınır. Bu durum sigortadan yararlanmak isteyenleri riskleri sigorta şirketleri için kabul edilebilecek düzeye itmeye teşvik eder. Bu yönde bir diğer teşvik rizikonun gerçekleşmemesinin sigorta primini azaltma olanağı sağlamasından gelir. Bu yıl riziko gerçekleşmezse ertesi yıl o mal daha düşük primle sigortalanarak güvence altına alınabilir.

Sigortanın Ekonomik İşlevleri ve Yararları

Aslında sigortanın bir önceki kısmında belirtilen işlemleri ve yararları da genel olarak ekonomiyi ilgilendirir, etkiler. Ancak, sigortanın ekonomik işlevleri, yararları açısından başka bazı noktalar da dile getirilebilir. Bunlar şöyle sıralanabilir:

21 Orhaner, *a.g.e.*, s. 42.

22 Güvel, *a.g.e.*, s. 33.

23 Orhaner, *a.g.e.*, s. 45.

Sigorta toplumun tasarruflarını artırır. Sigorta şirketlerinin sigortalılardan topladığı primler hem kendi başına bir tasarruf havuzu oluşturur hem de tahvil, hisse senedi gibi menkul değerlerin alımında kullanılarak tasarruf havuzlarına akar. Tasarruf miktarı ile kredi hacmi ve kredi hacmi ile yatırımlar arasında bir ilişki olduğundan, sigorta ekonomik büyümeye katkı sağlar.

Sigorta iç ticareti de uluslararası ticareti de artırır. Sigorta hem ülke içinde ticareti ve hem de ülkeler arasında ticareti teşvik eder, kolaylaştırır. Sigorta sayesinde ekonomik aktörler birbirleriyle ekonomik ilişkilere daha sık ve daha kolay girer²⁴.

Sigorta sosyo-ekonomik çöküntüleri önler veya azaltır. Sigortalanmamış riskler, gerçekleştiklerinde bireyleri, aileleri ve işletmeleri sarsar, zor duruma düşürür. Bu zor durumlardan kaynaklanan sıkıntılar yayılarak başkalarını da etkiler. Bunların toplam etkisi büyük toplumsal çöküşlerdir. Sigorta bu tür çöküşleri ya tamamen önler veya etkilerini azaltır. Sigorta, imece usulü çalışan küçük yardımlaşma ağlarının aksine çok daha geniş kapsamlı bir olgudur. İmece usulüyle yardımlaşmalarda zararı sadece o kişinin akrabaları ve kişiyi tanıyan arkadaşları tarafından yardım edilmesi ile ve bir ölçüde giderilir. Bu, dar bir çevre tarafından oluşturulan bir dayanışma çeşididir. Belli bir çevreye ait, belli bir dine, belli bir sosyal sınıfa bağlı kişiler tarafından oluşturulur. Sigorta olgusu da kısmen aynı mantığa dayanmaktadır. Ancak, sigortanın imece usulü yardımlaşmadan bazı temel farklılıkları vardır. İmece usulü yardımlaşmada dayanışma organizasyonun çapı son derece sınırlı iken sigortada birbirlerini tanımayan milyonlarca insan dayanışma organizasyonunun parçasıdır. Sigorta usulünde birbirini tanımayan, farklı dinlere inanan, farklı sosyal sınıflara mensup olan insanlar amaçları bu olmasa bile bir araya gelir ve böylece geniş bir dayanışma ağı kurulur. Örneğin, bir köyde evi zarar gören bir çiftçiye sadece onu tanıyan ve seven insanlar yardım eder. Bu yardımın maddi olarak limitleri bellidir. Yardım eden kesimlerin maddi durumu elverdiği kadar yardım edilir. Evi zarar gören çiftçinin konut sigortası varsa, çiftçinin zararı onu hiç tanımayan kişiler tarafından, daha hızlı, maddi olarak daha ucuz şekilde karşılanacaktır.

Sigorta istihdam kaynağıdır. Sigorta şirketleri işlerini yapabilmek için eleman istihdam etmek zorundadır. Bu iş arayanlar, çalışmak isteyenler için yeni bir iş kapıları açar. Sigorta şirketleri çalışanlarının refahına katkıda bulunur.

24 Karaman, a.g.e., s. 60.

Sigorta bir vergi kaynağıdır. Her ekonomik aktivite gibi sigortacılık faaliyetleri de vergilendirilir. Büyüyen bir sigorta sektörü devlet önemli bir geliri kaynağı teşkil eder.

Sigorta kayıt dışı ekonomik faaliyetleri önler. Her ekonomik aktör olası riskleri azaltmak ister. Bunun için sigortaya yönelmesi gerekir. Sigortalama işlemi ekonomik faaliyetin kaydedilmesi anlamına gelir. Böylece ekonomide kayıt dışı alan daralır ve kayıt dışılıktan kaynaklanan mahzurlar ve zararlar azalır.²⁵

Sigorta Türlerinin Sınıflandırılması

Sigorta, daha önce de belirtildiği üzere, güvence anlamına gelmektedir. Sigorta sektörü güvencenin sağlanması bakımından geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Bireylerin etrafındaki dış dünyada cereyan eden olaylara göre çok çeşitli sigorta türleri geliştirilebilir. Gerek sigorta sektöründeki uygulamalara gerekse gelişen ve değişen insan ihtiyaçlarına ve devletlerin uygulamalarına göre sigorta hizmetleri için çeşitli sınıflandırmalar yapılabilmektedir. Bu sınıflandırmalar hizmeti sunan kurumun kamu kurumu veya özel teşebbüs olmasına, sigorta ödemelerine, sigorta ilişkisinin kişinin hür iradesine bağlı olup olmadığına, sigortaya konu olan unsura, riziko kaynağına, sigorta işletmelerinin faaliyet alanlarına ve sigorta süresine göre yapılabilmektedir.

En geniş ve bilinen sınıflandırma sigorta hizmetini sunan kurumun kamu kurumu veya özel teşebbüs işletmesi olmasına dayanarak yapılır. Bu ayrıma göre sigorta iki farklı şekilde önümüze çıkmaktadır: Özel sigortalar ve sosyal sigortalar. Diğer bir temel sınıflandırma ise özel sigortalar başlığı altında yapılmaktadır. Türkiye’de ve dünyada sigortacılık sektöründe günümüzde en çok kabul gören uygulama sigorta şirketlerinin faaliyet kollarına göre ayrılmasıdır. Bu sınıflandırmaya göre de iki alt ana tür çıkmaktadır. Bunlar hayat sigortaları ve hayat-dışı sigortalarıdır. Hayat sigortalarının konusu daha çok bireylerin kendileridir. Hayat sigortaları, bireylerin hayatlarının belli dönemlerinde meydana gelmesi muhtemel olan olaylara karşı daha önceden belirlenmiş bir parasal tutarın sigorta ettirene ödenmesini konu alan sigorta türüdür. Hayat dışı sigortaları, bireylerin ve kurumların mallarında ve maddi değerle ölçülebilecek olan diğer unsurlarında meydana gelen zararın karşılanmasını konu alan sigorta türüdür.

²⁵ Orhaner, a.g.e., s. 44.

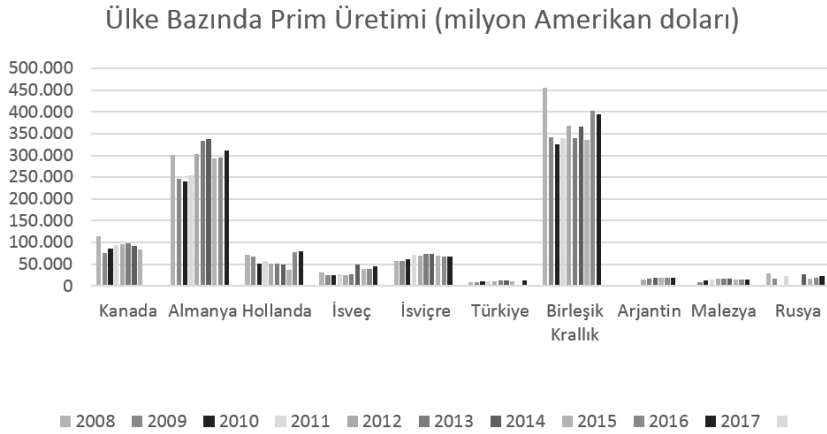
Türkiye’de Sigorta Sektörünün Durumu

Bir ülkede sigorta sektörünün durumunun anlaşılması ve ekonomi içindeki yerinin büyüklüğünün ölçülmesi için sektörün büyüklüğüne, fiyat rekabetine, sektöre olan güvene, sektörle ilgili regülasyonlara ve devletin sektöre karşı tutumuna bakılmalıdır. Diğer taraftan sigorta sektörü her sektör gibi toplumun genel kültüründen de etkilenmektedir. Bu yüzden kültürle göz atmak da sigorta sektörünün durumunu anlamak bakımından yararlı olacaktır.

Türkiye’de hâkim kültür hayatın rizikolarına karşı sigorta gibi araçlarla tedbir almaktan çok, işi yaratıcıya havale ederek olurlarına bırakmayı teşvik etmektedir. Buna bir tür kadercilik denebilir. Dini kültür de, bir tür haram olması gereken bir şans oyunu olarak görerek sigortayı dışlamayı telkin etmektedir. Nitekim Osmanlı Devleti’nde hayat sigortası dini fetvayla yasaklanmıştı²⁶. Son yıllarda tekalüf (kooperatif sigortacılığı) yoluyla dindar kesimler sigortaya yavaş yavaş ısınmaya başladı. Katılım Bankacılığına benzer bir sigortacılık türü geliştirme çabaları ortaya çıkmakta. Toplu olarak bakıldığında ise, Türkiye’de sigorta sektörünün hâlâ çok küçük olduğu görülmekte.

Türkiye’de sigorta sektörünün durumu hakkında OECD verileri iyi fikir vermektedir.

Grafik 1. Ülkelerin Yıl Bazında Prim Üretimi*

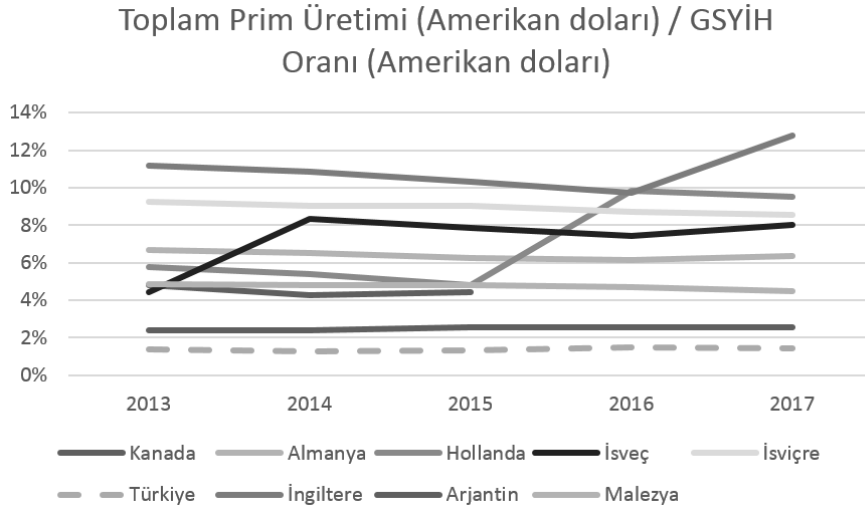
Kaynak: OECD, Insurance Statistics

26 Orhaner, *a.g.e.*, s. 353.

Grafik 1’e bakıldığında, Türkiye’de hayat ve hayat dışı sigorta şirketleri tarafından üretilen primlerin toplamının gelişmiş Batı ülkelerdekine kıyasla çok geride kaldığı görülmektedir. Türkiye’nin prim üretme bakımından gelişmiş ülkelere değil gelişmekte olan ülkelere paralel bir durum içinde olduğu anlaşılmaktadır.

Toplam prim üretiminin gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı ise sektörün ekonomi içindeki yerini ve önemini göstermektedir. OECD verilerine bakıldığında toplam prim üretimine benzer bir durum göze çarpmaktadır.

Grafik 2. Ülke Bazında Toplam Prim Üretiminin GSYİH’ya Oranı

Kaynak: OECD, Insurance Statistics

Grafik 2 incelendiğinde, sigorta sektörünün bir yıl boyunca ürettiği toplam prim tutarının Türkiye’nin yıllık GSYİH’sının %1’ine denk geldiği görülmektedir. Bu oran gelişmiş Avrupa ülkelerinde %10’lara kadar çıkabilmektedir.

Sektörün genel olarak küçük olması işletmelerin de küçük olduğunu göstermektedir. Bu yüzden sektörün büyümesi işletmelerin büyümesi için gereklidir. Sigorta işletmelerinin büyümesi ise, diğer sektörlerdeki şirketler gibi, faaliyet alanı genişliği, ortak sayısı, sermaye miktarı, çalışan sayısı gibi faktörlerle ölçülür²⁷.

27 Eyüp Aktepe, *Genel İşletme*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 230.

Türkiye’de Sigorta Sektörünün Büyümesini Önleyen Özellikleri

Türkiye’de sigorta sektörünün yeterince büyümemesinin nedenlerinden bazıları doğrudan doğruya sektörün kendi durumuyla ilişkilidir. Bunlar kısaca aşağıdaki gibi açıklanabilir.

Yoğun fiyat rekabeti:

Her işletme daha çok müşteri çekmek için fiyatlarını düşük tutmaya çalışmaktadır. Bu yüzden, yazılan brüt prim miktarı artsa bile sigortacılık faaliyetlerinden kazanılan gelirden aynı ölçüde artış olmamaktadır. Sigorta işletmelerinin rekabeti sadece prim miktarı üzerinden değil ürün nitelikleri üzerinden de yapması, sigorta işletmelerini daha hesaplı ve gelir artırıcı fiyatlarla sektörde bulunmaya muktedir kılacaktır. Özellikle internetin gelişmesi ve sigortalıların internet platformları üzerinden fiyat bilgisi alabilme imkanına sahip olması fiyat rekabetini daha da ön plana çıkartmaktadır. Kara araçları branşında kasko ürünü ve kara araçları sorumluluk branşında trafik ürününde sigorta yaptırmak isteyenler teknolojik altyapılar sayesinde hızlı şekilde fiyat teklifi alabilmektedir. Benzer şekilde, şirketler rekabet içinde oldukları şirketlere ilişkin daha kolay ve hızlı şekilde fiyatlandırma bilgilerine ulaşabilmektedir. Bu durum sigorta şirketleri açısından rekabeti daha görünür hâle getirmektedir.

Sektöre duyulan güvensizlik:

Her sektörde olduğu gibi sigorta sektöründe de dürüst çalışan ve dürüst çalışmayan aktörler vardır. İyi şöhretin çok yavaş yayılmasına karşılık kötü şöhret çok hızlı yayılır ve abartılır. Sigorta şirketlerinin bazı yanlış uygulamaları sektöre olan güveni sarsabilmekte ve müşteri tabanını daraltmaktadır. Özellikle sigorta şirketlerinin hasar ödeme süreçlerindeki aksaklıklar sigortalılar tarafından yanlış anlaşılabilir. Sigortalıların hasar tazminatlarını temin etme süresinin uzaması bireylerin sigorta şirketlerine bakışını olumsuz etkilemektedir.

Sektördeki aşırı regülasyon:

Sigorta sektörünün düzgün ve etkin çalışabilmesi kaçınılmaz olarak regülasyonlar olmasını gerektirir. Yaşamın olağan akışı içinde bu regülasyonların bir kısmı sektörün kendisi bir kısmı kamu otoriteleri tarafından yapılır. Bu iki regülasyon tipi arasında bir denge olması gerekir. Birinde fazlalık veya azlık olması sektörün işleyişini şu veya bu ölçüde bozar. Regülasyoncu bir devlet geleneği olan Türkiye’de devlet bazen sigorta sektörüne de aşırı müdahalelerde bulunmaktadır. Taban ve tavan fiyatlar konması, ürün standartlarının

üründe farklılık yaratarak rekabete yeni bir kulvar açmayı engelleyecek kadar sıkı bir şekilde regüle edilmesi sektörün gelişmesini engellemektedir.

Devletin prim istemeyen sigortacı gibi davranması:

Her insanın, ailenin, işletmenin yaşamın gerektiği riskleri hafifletmek için bizzat tedbir alması gerekir. Buna yönelik kültür de ne denli zengin ve bilinç ne kadar derin ise sigortaya yöneliş de o derece artar. Bu da sektörün gelişmesini ve genişlemesini sağlar. Ancak, demokratik sistem, partilerin amansız iktidar yarışı ve belki yanlış anlaşılmuş bir sosyal devlet yaklaşımı devleti bir tür prim ödemesi istemeyen sigortacıya çevirmektedir. Devlet deprem, sel baskını kuraklık gibi durumlarda hazineden uğranılan zararları karşılamaya yönelmektedir. Bu politika potansiyel sigortalıları prim ödeyerek sigorta hizmeti almaktan caydırmaktadır. Onları bir tür bedavacı yapmaktadır. Zorunlu DASK sigortasına katılımın istenilen seviyelerde olmaması bu olgunun en tipik delili ve sonucudur.

Ekonomik Genel Durum ve Sigorta Sektörüne Yansımaları

Sigorta işletmelerinin içinde bulunduğu ekosistemin daha geniş ve genel ortamı ülke ekonomisinin genel durumudur. Ülke ekonomisinin durumu kaçınılmaz olarak her sektör gibi sigorta sektörünü de her işletme gibi sigorta işletmelerini de etkiler. Bu faktörleri şöyle açıklanabilir.²⁸

Milli gelirin düşük olması:

GSYİH yükseldikçe bundan sigorta sektörünün alacağı pay da yükselecektir. Artan GSYİH artan zenginliktir, artan zenginlik ise rizikolardan korunması gereken daha çok ekonomik varlık demektir.

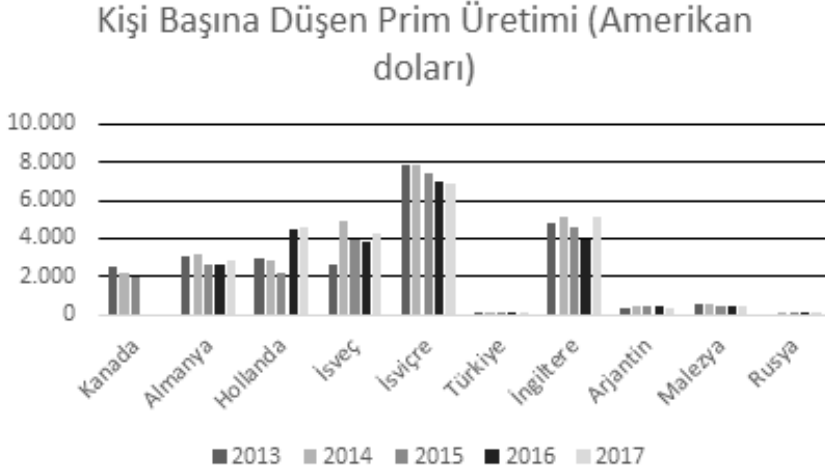
Düşük kişi başına milli gelir:

Ülkelerin zenginliği kişi başına gelirle de ölçülür. Gelir seviyesi insanların refah seviyesini doğrudan doğruya etkiler. Gelir seviyesi yükseldikçe insanların ev, araba, elektronik cihaz gibi zenginliğin parçası olan eşyaları artar. İnsanlar daha çok yatırım yaparlar. Dolayısıyla sigortalandırılabilir varlıklar artar. Geliri arttıkça insanlar sigortaya daha fazla para harcar.²⁹

28 Orhaner, a.g.e., ss. 358-364.

29 a.g.e., s. 360.

Grafik 3. Ülke Bazında Kişi Başına Düşen Prim Üretimi

Kaynak: OECD, Insurance Statistics

Grafik 3'e bakıldığında görülmektedir ki kişi başına düşen prim üretimi gelişmiş Batı ülkelerinde yıllık 8 bin Amerikan dolarına kadar çıkabilmektedir. Türkiye'de kişi başına düşen prim üretimi ise yıllık 200 Amerikan doları civarındadır. Türkiye'deki kişi başına düşen prim üretiminin gelişmekte olan ülkelerle paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu noktadan yola çıkarak düşük milli gelirin ve sektörün küçüklüğünün gelişmekte olan ülkeler açısından kronikleşmiş bir ekonomik gerçek olduğu söylenebilir.

Yüksek işsizlik oranı:

İşsizlik düşür gelir kazanabiliyor olmaktan daha kötü bir durumdur. İşsizlik insanı manen ve maddeten yavaş yavaş çökertir. İşsiz insanlar sigorta hizmeti satın almak bir yana, basit ihtiyaçlarının karşılanmasını geleceklerini bile garantiye alamaz. Maddi varlık satın almakta çok zorlanır. Sigorta için para harçayamaz. İşsizler otomatik olarak sigorta hizmetinin kapsama alanı dışına çıkar.

Sosyal devlet anlayışının egemen olduğu ülkelerde sosyal güvenlik sigortası kapsamında işsizlik maaşı gibi uygulamaların öne çıktığı görülmektedir. Bu uygulama da sosyal güvenlik harcamalarını artıran ve bir bakıma özel sigortayı caydıran bir etkidir.

Yüksek enflasyon:

Enflasyon ekonomik sorunların en kötülerindedir. İnsanların, işletmelerin

gelirlerini eritir. Varlıkların değerini azaltır. Geleceği görülemez duruma getirir. Belirsizliği artırır. Ekonomik hesaplama yapmayı zorlaştırır. Enflasyonist dönemlerde hem sigortacı hem de sigortalı ekonomik açıdan zora düşer. Sigorta şirketlerinin giderleri yükseldiği için sigorta primleri de yükselir. Bu durum insanları sigorta poliçesi satın almaktan caydırır. Her ne kadar yükselen faiz oranıyla bankalara yatırılan şirket fonları sektöre mali kâr sunsa da sigortacılık faaliyetlerine ciddi şekilde zarar verir. Yüksek enflasyon yüzünden şirketler ile sigorta yaptırmak isteyenler arasında negatif bir ilişki oluşmaktadır.

Yüksek faiz oranları:

Yüksek faiz oranları sermayesi yetersiz olan sigorta işletmelerinin finansman maliyetlerini yükseltir. Bireyleri tasarruflarını dönem sonunda güvencenin sıfırlanacağı sigorta ürünün satın almak yerine yüksek getirili tahvillerde, mevduat hesaplarında değerlendirmeye teşvik eder. Yüksek faiz ortamında bilhassa hayat sigortalarına olan talep azalır. Sigorta şirketleri artan mevduat faizi oranlarından memnun olurken sigorta ettirmek isteyen kişilerin de sigorta yaptırmak yerine ellerindeki mevcut parayı vadeli mevduat hesabında değerlendirmek istediği görülmektedir.

Ani ve şiddetli kur dalgalanmaları:

Türkiye gibi parası rezerv para olmayan ve yurt dışından ciddi ithalat yapmaya mecbur olan ülkeler ani döviz kuru dalgalanmalarından şiddetli şekilde etkilenir. Bu dalgalanmalar döviz borcu olan işletmelerin yerli para cinsinden borç yükünü ağırlaştırır, enflasyonu besler, döviz cinsinden fakirleşmeye neden olur. Bütün bunlar genel olarak ekonomiyi özel olarak sigorta sektörünü ve sigorta işletmelerini olumsuz etkiler.

Sonuç

Sigorta işletmelerinin, dolayısıyla sigorta sektörünün gelişmesini etkileyecek çeşitli faktörler vardır. Bu etkenler üç gruba ayrılabilir. İlki işletmenin iç işleriyle ilgili etmenlerdir. İşletmeler iyi örgütlenme, doğru ücret politikası ve etkin tanıtım gibi noktaları göz önünde tutmak zorundadır. İkinci grupta işletmenin içinde bulunduğu eko -istemle ilgili etkenler yer alır. Sigorta işletmelerini bir tür organizma gibi görürsek, her organizma gibi içinde yaşadıkları eko-sistemi etkilemeleri ve ondan etkilenmeleri beklenir. Burada da dar eko-sistem ve geniş ekosistem ayrımı yapılabilir. Dar eko-sistemde sigorta sektörünün özellikleri bulunur. Sektörün küçüklüğü, yoğun rekabet, sigortaya güvenin az olması bu alandaki sıkıntılardır. Bunların aşılması ağırlıklı olarak sektör aktörlerine bağlıdır. Geniş eko-sistemde genel

ekonomik durum bulunur. Ekonominin gelişmişlik derecesi sigorta sektörünün büyüklük derecesi üzerinde doğrudan doğruya etkili olur. Geniş anlamda eko-sistemde devletin gereksiz müdahaleleri (ürün çeşitlendirmesini ve doğru fiyatlandırmayı engelleyen türden olanlar gibi) veya eksik regülasyonlar sayılabilir. Türkiye’de çok önemli bir problem sosyal devlet anlayışının ve oy kazanma baskısının politikacılar aracılığıyla devleti prim ödemeyen sigortacı gibi davranmaya itmesidir. Örneğin, DASK gibi sigortaların yeterince yayılmamasının ana sebebinin devletin depremlerden sonra karşılıksız olarak uğranılan zararları karşılamaya çalışması olduğu söylenebilir.

Sektörün büyümesi ekonominin genel olarak büyümesine bağlıdır. Kuşku yok ki, sağlıklı bir sigorta sektörü ekonomik büyümeye katkı sağlayacaktır. Ancak ekonomik büyüme daha önce gelir. Bu yüzden Türkiye ekonomisini büyütecek ekonomi politikaları sigorta sektörüne de katkı sağlayacaktır. Sigorta şirketlerinin genel ekonomiyi takip etmesi ve ekonomik büyümeye katkı sağlayacak politikaların geliştirilmesi ve uygulanması için çaba sarf etmesi yerinde olur.

Devletin, sigorta şirketlerine en azından bazı sigorta branşı alanlarında adı konulmamış veya daha iyi bir adlandırmayla kayıt dışı rakip gibi davranması sigorta sektörünün potansiyel alanını daraltmaktadır. Bundan vazgeçilmesi, insanların hayatlarının sorumluluğunu her alanda üstlenmesinin yolunun açılması sektöre yarar sağlar.

Türkiye’de sigortacılık ve sigorta ürünleri yeterince tanınmıyor ve bilinmiyor. Bu eksiliğin giderilmesi için bir taraftan devlet bir taraftan sektör aktörleri çaba gösterebilir. Çeşitli konulardaki kamu spotlarına benzer spotlar hazırlanarak, gerekli ve yararlı bilgiler televizyonlardan halka ulaştırılabilir.

Sigorta şirketlerinin kendi yapılanmalarını ve işleyişlerini teknolojik açıdan ve maliyet-etkin çalışma ölçütleri açısından da gözden geçirmeleri de yararlı olabilir. Türkiye’de yazılım yatırımları, hâlâ, çoğu işletme tarafından, örneğin emlak ve makine yatırımı gibi temel bir yatırım olarak görülmemektedir. Oysa her işletmenin ilgili yazılımlara ciddi ölçüde muhtaç ve mecbur olduğu bir çağda yaşıyoruz. Bu yüzden, sigorta işletmeleri yazılım yatırımlarını belki de yatırım listelerinin en başına almalıdır.

Kaynakça

AKTEPE, Eyyüp, *Genel İşletme*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2016.

BAŞTÜRK, Feride Hayırsever, ÇAKMAK, Deniz & DEMİRTAŞ, Barış, *Sigortacılığa Giriş*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2017.

- BERNSTEIN, Peter L. *Tarırlara Karşı Riskin Olağanüstü Traihi*, Scala Yayıncılık, İstanbul, ty.
- DUYGULU, Ercan & PEHLİVAN, Pınar, *Sigorta İşletmeciliği*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2017.
- GÜVEL, Enver Alper & GÜVEL, Afitap Öndaş, *Sigortacılık*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- KAHYA, Fatih, *Osmanlı Devleti’nde Sigortacılık*, Libra Yayınları, İstanbul, 2010.
- KARAMAN, Davut, “Sigorta ve Risk Kavramları”, Ferudun Kaya içinde, *Sigortacılık*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- KAYA, Ferudun, & KAHYA, Mehmet, *Sigorta ve Sigortacılık*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- ORHANER, Emine, *Sigortacılık*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2013.
- SEYİDOĞLU, Halil, *Ekonomik Terimler: Ansiklopedik Sözlük*, Kuriş Matbaacılık, İstanbul, 1999.
- UYGUN, Dilara, *Sigortacılık: Özel Sigorta ve Sosyal Sigorta*, Umut Dağıtım Yayınları, İstanbul, 2018.